

Burgemeester en wethouders

Datum 16 augustus 2024

Onderwerp

Uitkomsten Meicirculaire gemeentefonds 2024

Wij willen

De uitkomsten van de Meicirculaire 2024 verwerken in de Berap 2024 en de (meerjaren) begroting 2025-2028.

Wij besluiten

1. De uitkomsten van de Meicirculaire 2024 voor het jaar 2024 te verwerken in de Berap 2024.
2. De uitkomsten van de Meicirculaire 2024 voor de jaren 2025 en verder op te nemen in de (meerjaren)begroting 2025-2028.
3. De raad te informeren over de uitkomsten van de Meicirculaire 2024 met bijgevoegde brief.

Want

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. De ontwikkeling ervan bepaalt daarom in belangrijke mate de financiële ruimte van de gemeente. Bovendien dient de (meerjaren)begroting reëel en structureel in evenwicht te zijn. De toezichthouder (de provincie) stelt dat de uitkomsten van de Meicirculaire moeten zijn verwerkt in de (meerjaren)begroting.

Maar

Opschalingskorting

In de Voorjaarsnota 2024 heeft het Rijk aangekondigd dat de oploop van de 'opschalingskorting' van € 675 miljoen met ingang van 2026 wordt geschrapt. Voor De Wolden betekent dit een structurele verhoging van € 0,8 miljoen per jaar. Daar staat wel in 2025 een eenmalige verlaging van hetzelfde bedrag tegenover.

In 2023 zijn het kabinet en de gemeenten overeengekomen dat het gemeentefonds vanaf 2027 wordt geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De volumeontwikkeling wordt gebaseerd op een 8-jaars (historisch) gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp. De verwachting is dat de accessystematiek hierdoor minder schommelt. Nu is afgesproken dat deze systematiek al vanaf 2024 ingaat. Omdat dit nadeliger uitpakt voor gemeenten worden we hier wel voor gecompenseerd in deze Meicirculaire, afgezien van de eenmalige verlaging van € 675 miljoen in 2025.

Houdbaarheid Wmo-uitgaven

De komende jaren neemt de vergrijzing toe. Dit betekent dat de zorgkosten van gemeenten voor de uitvoering van de Wmo stijgen. Afgesproken is dat (een nader te bepalen deel van) de Wmo in de toekomst niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Hierdoor ligt het risico van grote kostenstijging niet meer exclusief bij de gemeenten. Een werkgroep van de ministeries van VWS, BZK en Financiën en de VNG is momenteel bezig met de uitwerking van de financieringsvarianten. Dit is nog niet verwerkt in deze Meicirculaire.

Achtergrond

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaires. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september de vertaling van de Miljoenennota en december rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De uitkomsten van de Meicirculaire 2024 zullen we verwerken in de Berap 2024 de programmabegroting 2025-2028.

De financiële gevolgen zijn

De uitkomsten van de September- en Decembercirculaire 2023 moeten voor 2024 nog worden verwerkt in de Berap 2024; vanaf het jaar 2025 is dit al verwerkt in de Kadernota 2025-2028. Hieronder worden de verschillen van de laatste standen weergegeven t.o.v. van de uitkomsten van de Meicirculaire 2024.

Verloop gemeentefonds	(bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Opgenomen in MJB 2024-2027 (obv Meicirculaire 2023)		46.140	46.640	42.886	42.291	41.820
Uitkomsten Septembercirculaire 2023		46.349	46.694	42.687	42.770	42.923
Uitkomsten Decembercirculaire 2023		45.573	46.184	42.255	42.334	42.484
Uitkomsten Meicirculaire 2024		46.397	48.212	45.810	46.293	46.916
Mutatie Begroting tov Decembercirculaire 2023		824	2.028	3.555	3.959	4.432
Voorschot Meicirculaire 2024 opgenomen in de Kadernota 2025			1.290	3.009	2.974	2.805
Totaal in Kadernota opgenomen			47.475	45.264	45.308	45.289
Voordeel Begroting 2025-2028 tov Kadernota 2025-2028			737	545	985	1.627
Mutatie Begroting 2024 tov Meicirculaire 2023*		258				

* De gevolgen van de September- en Decembercirculaire 2023 zijn wel berekend en gedeeld, maar nog niet verwerkt in de begroting 2024; vandaar dat hier het verschil t.o.v. de Meicirculaire 2023 wordt genoemd.

In de Kadernota 2025 hebben we een voorschot genomen op de Meicirculaire 2024 van € 1,3 miljoen in 2024 en circa € 3 miljoen in de jaren 2025-2028. Ten opzichte van de Kadernota 2025 komen we voor 2025 nog € 0,7 miljoen hoger uit oplopend naar € 1,6 miljoen in 2028.

In de bijlage worden de financiële mutaties verder toegelicht.

Alternatieven

N.v.t.

Communicatie

De raad wordt geïnformeerd met bijgevoegde brief.

Bijlagen

bijlage 1 = Nadere uitwerking gemeentefondsuitkering Meicirculaire 2024

bijlage 2 = Brief aan gemeenteraad inzake gemeentefonds Meicirculaire 2024

Bijlage 1 Nadere uitwerking gemeentefondsuitkering Meicirculaire 2024

Inleiding

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaire. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenennota, december rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. Deze circulaire bevat informatie over de actualisatie van het accres op basis van de Voorjaarsnota en een structurele rijksbijdrage vanaf 2027. Daarnaast zijn er verschillende taakmutaties opgenomen.

Uitkomsten Meicirculaire 2024

In onderstaand overzicht brengen we in beeld wat de mutaties zijn ten opzichte van de Decemercirculaire 2023.

	2024	2025	2026	2027	2028
Uitkomsten decemercirculaire 2023 (bedragen x € 1.000)	45.573	46.184	42.255	42.334	42.484
Uitkeringsfactor, algemeen					
Volume accres historisch Bbp	-348	-494	949	946	958
LPO accres prijs Bbp	-598	-1.387	-1.641	-1.719	-1.666
Nominale ontwikkeling in de meicirculaire 2024 (verleggen basisjaar)		1.839	1.686	1.681	1.673
Nominale ontwikkeling in de meicirculaire 2024			411	518	451
Schrappen oloop opschalingskorting			788	787	788
Incidentele compensatie	835	759	158	128	101
Afrekening ruimte onder BCF-plafond	247	-25	-25	-25	-25
Overig (volgens circulaire)		35	34	35	35
Overige ontwikkelingen uitkeringsfactor (o.a. afronding)	3	-7		-17	-7
Hoeveelheidsverschillen	-175	535	819	1.134	1.463
Ontwikkeling uitkeringsbasis	382	282	343	345	347
Taakmutaties					
Handelsregister	-1	-1	0	-1	-1
Basisregistratie Personen (BRP) experiment	2				
Handhaving energielabel C kantoren			1	1	1
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	28	30	29	30	31
Correctie extrapolatie participatie					5
Werkdrukverlaging jeugdbescherming	32	32	31	31	32
Vrijval reservering compensatieregelingen Voogdij 18+		34	32	32	33
Loon- en prijsbijstelling Voogdij 18+	2	2	2	2	2
Ketensystemen Jeugd	-1	-1			
Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg	-29				
Besparingsverlies Jeugd		523			
Wmo hulpmiddelen	6	8			
Landelijke Vreemdelingen Voorziening	-15				
IU/DU/SU					
Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU)	10	10	10	10	10
Voorschoolse voorziening peuters (DU)	0	0	0	0	0
Einde lening inburgeringsplichtig (DU)	2				
Armoedebestrijding kinderen (DU)		-4	-4	-4	-4
Uitvoeringskosten Omgevingswet	210				
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	13				
Gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	3				
WOZ					
WOZ-waarden mutaties	130	-64	21	110	203
Maatstaf ozb: WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven		-163	-165	-167	-169
Sociaal domein					
Participatie (IU)	87	85	78	104	104
Extra middelen jeugd					68
Totaal mutaties	824	2.028	3.555	3.959	4.432
Uitkomsten meicirculaire 2024	46.397	48.212	45.810	46.293	46.916

De mutaties groter dan € 25.000 worden hieronder verder toegelicht.

Accresontwikkeling

Vanaf 2024 wordt het gemeentefonds geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De volumeontwikkeling wordt gebaseerd op een 8-jaars (historisch) gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp. De verwachting is dat de accres-systematiek hierdoor minder schommelt. Omdat dit nadeliger uitpakt voor gemeenten, worden ze hiervoor (deels) gecompenseerd, afgezien van een eenmalige verlaging die voor De Wolden € 0,8 miljoen in 2025 bedraagt.

Lagere inflatie

De jaarlijkse groei van het gemeentefonds wordt gesplitst in een 'volumedeel' en een 'LPO-deel' (loon- en prijsontwikkelingen). Het volumedeel is, zoals hierboven gezegd, gebaseerd op een 8-jaars (historisch) gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp (t-2 tot t-9). Het LPO-deel groeit evenredig mee met de omvang van de inflatie. Valt de inflatie hoger uit, dan stijgt het LPO-deel. Valt de inflatie lager uit, dan daalt dit deel van de uitkering evenredig mee. De hiervoor gebruikte index is het gewogen gemiddelde van drie indices: de loonvoet sector overheid (60%), de index materiële overheidsconsumptie (20%) en de index overheidsinvesteringen (20%). De inflatieverwachting valt voor de komende jaren lager uit dan waarmee in de Miljoenennota en dus ook in de september-circulaire 2023 is gerekend.

Nominale ontwikkeling (verleggen basisjaar) en accres

Wij begroten op basis van constante prijzen. Bij de kadernota hebben we voor de overgang van het basisjaar (van 2024 naar 2025) en accres al € 1,4 miljoen opgenomen in 2025 en € 3,0 miljoen opgenomen in 2026-2028. Dit is nu verwerkt bij de uitkomsten van deze Meircirculaire.

Schrappen oploop opschalingskorting

In de Voorjaarsnota 2024 heeft het Rijk aangekondigd dat de oploop van de 'opschalingskorting' van € 675 miljoen met ingang van 2026 wordt geschrapt. Voor De Wolden betekent dit een structurele verlichting van € 0,8 miljoen per jaar.

Plafond BTW Compensatie Fonds (BCF)

Gemeenten kunnen de btw die ze moeten betalen declareren bij het Rijk via het Btw-compensatiefonds. Dit fonds kent echter een plafond. Declareren de gezamenlijke gemeenten meer dan er in het Btw-compensatiefonds beschikbaar is, dan moet het gemeentefonds bijpassen. Blijft er geld over, dan vloeit dat terug naar het gemeentefonds. Naar verwachting kan er € 214 miljoen worden toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit is hoger dan voorzien in september. Op basis van deze uitkomst mogen we een bedrag opnemen voor 2025 en verder in de begroting 2025. Voorzichtigheidshalve nemen wij hiervoor 50% op als verwachte inkomsten vanaf 2025.

Ontwikkeling uitkeringsbasis/hoeveelheidsverschillen

Bij het begrip ontwikkeling uitkeringsbasis gaat het over de mutaties van de landelijke aantallen inwoners, woonruimten, leerlingen, uitkeringsgerechtigden, WOZ-waarden enzovoort. Daarnaast zijn de aantallen van de verschillende maatstaven van de gemeente De Wolden geactualiseerd op basis van de laatst bekende gegevens.

Taakmutaties

Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden

Vanuit de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden, die in juli 2022 aan de Tweede Kamer is gepresenteerd, heeft het kabinet via het gemeentefonds € 40 miljoen aan structurele middelen voor betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn voor 2023 incidenteel aan gemeenten beschikbaar gesteld. De toekenning vanaf 2024 zal structureel plaatsvinden om gemeenten verder in staat te stellen om strategisch en doelgericht te handelen en hun activiteiten uit te breiden zoals het verdubbelen van het gebruik van schuldhulpverlening en het bevorderen van activiteiten om armoede onder kinderen te bestrijden. Voor De Wolden is dit € 133.000 tot € 145.000 per jaar.

Werkdrukverlaging jeugdbescherming

In oktober 2023 hebben het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en de VNG een bestuurlijk akkoord gesloten over het verlagen van de werkdruk in de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering door de gecertificeerde instellingen (GI's). Hiervoor is € 60 miljoen nodig. In het bestuurlijk akkoord is afgesproken dat het ministerie van JenV vanaf 2024 structureel jaarlijks € 30 miljoen bijdraagt aan deze werkdrukverlaging. Het bestuurlijk akkoord is van kracht, tot het moment dat een wettelijke regeling voor het Toekomstscenario of een wettelijke regeling voor een landelijk tarief voor maatregelen van jeugdbescherming en jeugdreclassering in werking treedt, al dan niet als onderdeel van een wettelijke regeling ter implementatie van de Hervormingsagenda. Met het bestuurlijk akkoord zijn afspraken gemaakt hoe gemeenten en GI's aan de hand van het inlooppad stapsgewijs toewerken naar het landelijk tarief. Met dit inlooppad wordt het landelijk tarief en de daarbij passende werkdruk zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 1 januari 2026 gerealiseerd.

Vrijval reservering compensatieregeling Voogdij 18+/Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg

Twee taakmutaties hebben een relatie met de vrijval van de IU Voogdij 18+. Dit betreft de taakmutatie 'Vrijval reservering compensatieregelingen Voogdij 18+' en de taakmutatie compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg. In de Meicirculaire 2022 is het budget van de integratie-uitkering Voogdij 18+ overgeheveld naar de algemene uitkering. Op de integratie-uitkering is een reservering achtergebleven voor eventueel nog toe te kennen compensatieregelingen. Dit restbudget (ongeveer € 33.000) wordt nu voor 2025 en verder overgeheveld naar de algemene uitkering. Tegenover het voordeel van de taakmutatie staat een nadeel vanwege het wegvallen van de integratie-uitkering. Voor het verlenen van de specifieke uitkering compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg in 2024 wordt € 60 miljoen vanuit het gemeentefonds overgeboekt naar de begroting van het ministerie van VWS. Via de taakmutatie 'Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg' wordt € 29.000 overgeboekt vanuit de bijdrage voor De Wolden.

Besparingsverlies Jeugd

In de Meicirculaire 2024 is opgenomen dat de geraamde extra besparing van het Rijk van € 500 miljoen voor 2025 komt te vervallen, omdat de maatregelen die tot besparing moeten leiden nog niet zijn gerealiseerd. Uitgangspunt is dat het vervallen van de extra korting geen budgettair effect heeft. Het verloopt budgettair neutraal, omdat gemeenten in de begroting voor Jeugdzorg rekening mochten houden met de voorgenomen besparing en een lagere raming van de uitgaven. Dit wordt voor 2025 nu teruggedraaid. Voor De Wolden een voordeel van € 0,5 miljoen.

In de budgettaire bijlage bij het hoofdlijnenakkoord van de formerende partijen is opgenomen dat de besparing van € 511 miljoen op jeugdzorg ook voor 2026 en verder vervalt. Dit is uiteraard nog niet definitief en dus ook niet in de Meicirculaire opgenomen. De provinciaal toezichthouder geeft voor de jaren 2026, 2027 en 2028 toestemming een stelpost op te nemen 'nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg' van 100% van het gemeentelijk aandeel. Deze post hebben wij al opgenomen in onze begroting en aangepast op basis van de actuele informatie onder de post 'Extra middelen jeugdzorg'.

Uitvoeringskosten omgevingswet

We ontvangen € 210.000 voor het bereiken van de doelen van de Omgevingswet. Hier kunnen we in de transitie ervoor zorgdragen dat we aangesloten, geoefend en ingeregeld zijn en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Er volgt later nog een stelsevaluatie, waarbij de daadwerkelijk gemaakte kosten in kaart worden gebracht.

Sociaal domein

Participatie

De omvang van de integratie uitkering Participatie wijzigt als gevolg van de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2024 (variërend van € 78.000 tot € 104.000).